

Obsah

Seznam použitých zkratk	XIII
Seznam předpisů citovaných v monografii	XIV
O autorovi	XVII
Úvodem	XIX
Kapitola 1: Pojetí ústavních deklarácí	1
1.1 Deklarace práv jako revoluční a politické dokumenty	1
1.2 Ústavněprávní význam úpravy postavení práv člověka a občana	4
1.3 Evropské pojetí lidských práv jako součást internacionalizace lidských práv	6
1.4 Úmluva o lidských právech a základních svobodách a ústavní právo členských států Rady Evropy	11
1.5 Evropská unie a základní lidská práva	12
Kapitola 2: Pojetí a realizace některých zásad a hodnot Listiny ve vztahu k lidským právům a svobodám	17
2.1 Omezení zákonem a podstata či smysl lidských práv a svobod	17
2.1.1 Vztah zákonného omezení a podstaty a smyslu lidských práv	17
2.2 Relativita naplnění ústavního principu rovnosti a rovnoprávnosti lidí ...	19
2.2.1 Nové ústavní právo – na rovné zacházení	22
2.3 Vymezenost osobní svobody jako obecný návod zákonodárci	25
2.4 Některé ústavněprávní otázky natality	26
2.5 Zvláštní ústavní hodnotové složky realizace Listiny	29
2.5.1 Ústavní pojetí národnostních menšin v České republice	29
2.5.2 Přirozenoprávní charakter azylu	32
2.5.3 Ústavní dopad mimořádných bezpečnostních situací na fyzické a právnické osoby	35
2.5.4 Trestní odpovědnost právnických osob v kontextu hodnot Listiny	37
2.5.5 Ústavní charakter životního prostředí	42
2.5.6 Zvíře z pohledu ústavněprávního	43
2.6 Ústavní koncepce práva na život	44
2.6.1 Nadstátně konvenční charakter Listiny	45
2.6.2 Ústavněprávní systémostvornost práva na život	46
2.7 Nedotknutelnost osoby v pojetí českého ústavního práva	48

2.7.1	Ad transplantace lidských orgánů podle české právní úpravy	49
2.7.2	Neregulovaná prostituce v rozporu s ústavními hodnotami, aneb „mlčení“ Živnostenského zákona	49
2.8	Realizace Listiny ve světle evropských zásad biomedicíny	50
2.8.1	Mezinárodněprávní limitace svobody vědeckého výzkumu v této oblasti	52
2.8.2	Ústavněprávní souvislosti tzv. utajeného porodu	53
2.9	Ústavní realizace svobody a nedotknutelnosti soukromí	54
2.9.1	Ústavní problematika registrovaného partnerství	56
2.10	Zákaz svévole (arbitrability) veřejné moci	57
2.10.1	Ústavnost detenčních prostředků	59
2.10.2	Nedotknutelnost osoby a poskytnutí zdravotních služeb bez souhlasu osoby	60
2.10.3	Ústavní povaha omezení volného pohybu pacienta při poskytování mu zdravotních služeb	61
2.11	Listina, přirozenost a důstojnost člověka	62
2.11.1	Právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti	62
2.11.2	Ochrana jména jako realizovaná ústavní hodnota	63
2.11.3	Ochrana údajů jako ústavní hodnota	65
2.11.4	Právo rodičů pečovat o své děti a vychovávat je	67
2.11.5	Vztah ústavního a kanonického práva ve světle Listiny	67
2.11.6	Ústavní řešení v případě kanonického práva jako systému komplementárního	69
2.12	Vztah mezi státem a církvemi	72
2.13	Listina a svoboda spolčování	73
Kapitola 3: Realizační vztah občanského zákoníku k Listině		76
3.1	Ke koncepci právního vztahu občanského zákoníku k Listině	76
3.1.1	Vztah občanského zákoníku k Listině	76
3.2	Ústavněprávní obsah soukromého práva	77
3.2.1	Výchozí zásadové koncepce občanského zákoníku ve vztahu k realizaci Listiny	77
3.2.2	Legalizace (nebo konstitucionalizace) nových pramenů práva? ..	79
3.3	Ústavní aspekty vymezení právní způsobilosti	80
3.3.1	Definice charakteru přirozených práv	81
3.3.2	Nové právní vymezení právní subjektivity a svéprávnosti ústavního dosahu	81
3.3.3	Emancipační koncepce občanského zákoníku	82
3.3.4	Ústavněprávní dosah zbavování svéprávnosti	84

3.4	Ústavněprávní obsah přirozených hodnot člověka	84
3.4.1	Ústavněprávní souvislost nedotknutelnosti osoby podle občanského zákoníku	84
3.4.2	Ústavněprávní základ pro dispozice s částmi těla	86
3.4.3	Ústavněprávní respekt k zesnulé osobě	86
3.4.4	Ústavněprávní aspekty identifikace a soukromí člověka	86
3.5	Ústavněprávní kontext rodinného práva	88
3.5.1	Ochrana rodiny v Listině mezi sociálními právy	88
3.5.2	Vyživovací povinnost manželů je ústavní hodnotou	89
3.5.3	Vyloučení násilného manžela ze společného bydlení jako legální zásah ústavního charakteru	90
3.5.4	Zánik manželství rozvodem	91
3.5.5	Instituce příbuzenství má přirozenoprávní ústavní povahu	92
3.5.6	Ústavněprávní aspekty otcovství z hlediska občanskoprávních konstrukcí	92
3.5.7	Institut osvojení dotváří ústavněprávní přirozenoprávní východiska	93
3.5.8	Vzájemná práva a povinnosti rodičů a dětí mají přirozenoprávní určení	94
3.5.9	Možné soudní zásahy do rodičovských vztahů a podmínky jejich užití	95
3.5.10	Ústavněprávní charakter určování jména dítěte	96
3.5.11	Ústavněprávní rozměr vyživovací povinnosti podle občanského zákoníku	97
3.5.12	Jiné formy péče o dítě jako organikum nahrazující péči rodičovskou	97
3.5.13	Právní instrumenty zástupnosti rodičovské péče	98
3.6	Ústavněprávní osobnost právnické osoby	99
3.6.1	Veřejnoprávní a konstitutivní povaha legalizace právnických osob	99
3.6.2	Ústavní fenomén veřejných rejstříků právnických a fyzických osob	100
3.7	Koncepce soukromoprávních osob podle občanského zákoníku a vztah k Listině	103
3.7.1	Korporace podle občanského zákoníku v dosahu ústavního pojetí	103
3.7.2	Spolek „převzatý“ občanským zákoníkem	103
3.7.3	Fundace	106
3.7.4	Ústavněprávní charakter nadace a nadačního fondu	106
3.7.5	Ústavněprávní charakter nadačního fondu	107

3.7.6	Občanskoprávní pojetí „ústavu“	107
3.7.7	Nová ústavněprávní pozice „podnikatele“	107
3.8	Ústavněprávní aspekty zastupování a opatrovnictví	108
3.8.1	Opatrovník	108
3.8.2	Prokura	109
3.9	Soukromoprávní realizace dědictví jako naplnění čl. 11 Listiny	109
3.9.1	Lakoničnost ústavní úpravy dědictví	109
3.9.2	Požízení pro případ smrti jako svobodný projev (ústavního významu) dispozice s majetkem	110
3.9.3	Ústavněprávní dopad vydědění	113
3.9.4	Civilistika ústavněprávně sociálního významu	114
3.10	Realizace pojetí vlastnického práva občanským zákoníkem	115
3.10.1	Věci a práva	115
3.10.2	K pojetí držby podle občanského zákoníku	117
3.10.3	K pojetí vlastnického práva podle občanského zákoníku	121
3.10.4	Cenný papír	127
3.10.5	Věcná práva k cizím věcem	128
3.11	Ústavněprávní kontext právních skutečností	131
3.12	Závazkové právo jako regulace volných smluvních vztahů	133
3.13	Odpovědnost za škodu a bezdůvodné obohacení	135
3.13.1	Nutná obrana a krajní nouze jako ústavní materie	137
3.13.2	Odškodnění a jiné typy satisfakcí	137
3.14	Listina a právní formy realizace hodnot tvůrčí duševní činnosti	139
3.14.1	Ústavní hodnota svobodné tvůrčí činnosti	139
3.14.2	Svobodné vědecké bádání	139
3.14.3	Svoboda umělecké tvorby jako ústavní hodnota	141
3.14.4	Realizace autorského práva jako ústavněprávní kategorie	142
3.14.5	Průmyslové vzory, vynálezy a zlepšovací návrhy	143
3.14.6	Užitné vzory	145
3.14.7	Ochranné známky	145
3.14.8	Ochrana označení původu a zeměpisných označení	146
3.14.9	O ochraně práv k odrůdám rostlin	146
3.14.10	O ochraně biotechnologických vynálezů	147

Kapitola 4: Základní lidské (přírozenoprávní) hodnoty, jejich trestněprávní ochrana a zákonem dovolené ingerence státu .....

4.1	Trestní zákoník a ochrana základních lidských práv	148
4.1.1	Modernizace pojetí ochrany dopravovaných zpráv	151
4.2	Rodina a děti chráněné trestním právem	152
4.2.1	Fenomén trestněprávní ochrany rodiny	152

4.3	Zákonný předmět trestnosti chránící důstojnost (osoby) v sexuální oblasti	153
4.3.1	Trestněprávní ochrana sexuality je rozvinutím ústavnosti	153
4.4	Trestné činy proti skupině obyvatelstva	155
4.4.1	Trestné činy ohrožující veřejnost	155
4.5	Trestné činy proti lidskosti	156
4.6	Trestání jako proces založený Listinou	157
4.6.1	Ústavněprávní pojetí ukládání a výkonu trestů	157
4.6.2	Zákonné prostředky detenčního charakteru omezující svobodu člověka	160
4.6.3	Výkon trestu odnětí svobody	160
4.6.4	Výkon zabezpečovací detence	162
4.6.5	Výkon vazby z hlediska omezení práv člověka	163
4.6.6	Vyšetření duševního stavu	164
4.6.7	Probace a mediace v trestním řízení	165
4.7	Odpovědnost mládeže za protiprávní činy	166
4.8	Listina a evropský zatýkácí rozkaz	167
4.9	Výkon zajištění majetku a věci v trestním řízení	168
4.10	Rozsah zásahů do základních lidských práv v exekuci	169
4.11	Ochrana majetku a legální omezení majetku	171
4.11.1	Daňová správa a rozsah vstupu do soukromí	171
4.11.2	Trestněprávní ochrana majetku jako ústavní hodnota	175
4.12	Výkon policejní činnosti a užití legálních prostředků omezení lidských práv	176
4.12.1	Oprávnění policisty	176
4.12.2	Operativně pátrací prostředky jako „mimoústavní nástroje“? ...	180
4.12.3	Další zákonné vstupy policie do základních ústavních práv	180
4.12.4	Zpracovávání osobních údajů policií a získávání informací policií	185
4.12.5	Listina a právní rámce služebních zákroků zvláštních jednotek policie	186
4.12.6	Jiná zvláštní zákonná identifikační legitimace policisty	187
Kapitola 5:	Listina a materiální podmínky života	189
5.1	Listina a právo vlastnit	189
5.1.1	Strohý ústavní základ vlastnického práva	189
5.2	Mimoústavní koncepce dědění majetku	191
5.3	Ústavní základy vyvlastnění	193
5.3.1	Klasický mezinárodněprávní základ vyvlastnění	193
5.4	Daně či poplatky a vlastnické právo z hlediska ústavnosti	194

5.5	Listina a „právo na práci“	200
5.5.1	Ústavní vymezení	200
5.5.2	K povaze pracovního poměru	204
5.5.3	Ústavní rovina zákonných povinností zaměstnanců	210
5.5.4	Zákaz informací požadovaných zaměstnavatelem a jeho ústavněprávní dopad	213
5.5.5	Odpovědnost zaměstnavatele za škodu	214
5.5.6	Legislativní pojetí „spravedlivé odměny“	215
5.5.7	Ústavní pojetí „uspokojivých pracovních podmínek“	217
5.6	Listina a ústavní koncepce práva podnikat	217
5.6.1	Živnostenské podnikání z pohledu ústavního pořádku	217
5.6.2	Rekodifikace obchodního podnikání	222
5.6.3	Podnikání podle zvláštních zákonů	225
5.6.4	Zákonný Listinu provádějící režim podnikatelského prostoru	230
5.6.5	Listina a systém sociálního zabezpečení	231
5.7	Ústavněprávní kontext veřejnoprávní pozice odborových organizací ...	232
5.7.1	Ústavní vymezení práva na stávku a jeho legislativní realizace ...	233
5.8	Veřejnoprávní zobrazení některých sociálních práv v Listině	237
5.8.1	Právo na zdravotní péči v realizaci	237
5.8.2	Veřejnoprávní základ ochrany rodiny a jeho realizace	238
Kapitola 6:	Politické svobody v pojetí Listiny v realizaci	240
6.1	Právní režim politických práv a svobod	240
6.2	Sdružování v politických stranách z hlediska ústavního pořádku ČR	242
6.2.1	„Dvojsmyslný“ ústavní charakter politických stran a hnutí	242
6.2.2	Občan a sdružování v politických stranách a hnutích	243
6.2.3	Definice politické strany	244
6.3	Institucionalizace politických stran v ústavním systému	244
6.3.1	Ústavní povaha „koaličních seskupování“	245
6.3.2	Úloha politických stran a hnutí ve volbách jako ústavní exkluzivita	245
6.3.3	Poslanecký klub jako instituce veřejného práva	246
6.3.4	Ústavněprávní úvaha členství v „poslaneckém klubu“	246
6.3.5	Registrační princip jako podmínka práva na existenci politické strany a jeho obsah	247
6.3.6	Ústavní dimenze zákonného zákazu politických stran nesplývat se státem	248
6.3.7	Zákaz organizace a činnosti politických stran a hnutí na pracovištích	249
6.4	Další ústavní souvislosti politického stranictví	250

6.4.1	Soudní ochrana člena politické strany nebo hnutí	250
6.4.2	Zánik a zrušení politické strany a hnutí	250
6.4.3	Právní limity financování a hospodaření politických stran a hnutí	251
6.4.4	Zákonné zdroje financování politických stran a hnutí	252
6.4.5	Dotování ze státního rozpočtu ve formě příspěvků	252
6.5	Spolčování v české společnosti	253
6.5.1	(Staro)nové principy spolkové činnosti	254
6.5.2	Neúměrná legislativní „veřejnoprávní“ expanze občanského zákoníku	254
6.6	Realita v realizaci volebního práva občanů v České republice	255
6.7	„Reziduum“ petičního práva?	258
Kapitola 7: Právo na soudní a jinou právní ochranu		260
7.1	Právo na soudní ochranu z hlediska Listiny	260
7.1.1	Výchozí koncepce hlavy V. Listiny	260
7.1.2	Realizace práva na přístup k soudu	262
7.2	Fenomén soudně procesních řádů jako „organikum“ Listiny	262
7.2.1	Realizace práva na soudní přezkum rozhodnutí orgánů veřejné správy soudem	263
7.2.2	K ústavnímu pořádku „organický“ obsah legislativní úpravy správního soudnictví	264
7.3	Multiplikace procesních řízení zákonem o zvláštních řízeních soudních	265
7.4	Podústavní realizace dalších ústavních zásad	270
7.4.1	Právo na zákonného soudce (respektive senát)	270
7.4.2	Realizace procesní rovnosti účastníků	271
7.4.3	Právo na veřejné projednání věci	273
7.4.4	Právo na ústní projednání věci	275
7.4.5	Právo na projednání věci bez zbytečných průtahů	275
7.4.6	Právo odepřít výpověď a jeho ústavní dopad	277
7.4.7	Právo na tlumočnicka jako garantovaný ústavní nárok	280
7.5	Zvláštní provedení zásad trestního procesu	281
7.5.1	Další trestněprávní zásady ústavního charakteru	283
7.5.2	Ústavní aspekt pojetí trestného činu	283
7.6	Ústavní charakter práv obviněného v trestním řízení	284
7.7	Zvláštní úprava trestní odpovědnosti mládeže	285
7.7.1	Doplňující ústavní charakter této úpravy	285
7.7.2	Ústavněprávní „nadstandard“ této úpravy	286
7.7.3	Zvláštní trestní „sazby“	289

7.7.4	Modifikace prováděných úkonů ve věcech mladistvých	291
7.7.5	Zvláštní opatření výkonu rozhodnutí	292
7.8	Ústavně spravedlnostní povaha rozhodčího řízení	293
7.8.1	Řízení před rozhodčí komisí spolku	295
7.9	Ústavní dosah soudních poplatků	296
7.10	Právo na náhradu škody způsobené „nezákonnými rozhodnutími orgánů veřejné moci“	299
7.11	Ústavně založené právo na právní pomoc	303
7.12	Ústavní rozměr právní ochrany zajišťované činností veřejného ochránce práv	305
7.12.1	Procesní postup Veřejného ochránce práv	307
7.13	Peněžitá pomoc obětem trestné činnosti	308
 Vybraná, základní a doktrinární literatura		310
Anotace		314
Resumé		320
Věcný rejstřík		327